

بررسی رابطه بین سرسختی روان‌شناختی با انگیزش پیشرفت و کیفیت زندگی دانشگاه

The relationship between psychological hardness with students' achievement motivation and quality of life

S.M. Aghili, Ph.D.

دکتر سید مجتبی عقیلی*

چکیده

افراد به‌طور ذاتی به دنبال زندگی خوب بوده‌اند و در این راستا برای بهبود شرایط خود، سعی کرده‌اند تا از استعدادها و توانمندی‌های خود حداکثر بهره‌برداری را بنمایند. پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه سرسختی روان‌شناختی، انگیزش پیشرفت و کیفیت زندگی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی گرگان در سال تحصیلی ۹۲-۹۱ انجام شد. روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است. بدین منظور از میان ۹۰۰۰ دانشجو تعداد ۳۶۸ نفر به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای و براساس جدول مورگان به‌عنوان گروه نمونه انتخاب گردیدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های سرسختی روان‌شناختی اهواز، انگیزش پیشرفت هرمنس، فرم کوتاه کیفیت زندگی سازمان جهانی بهداشت استفاده شده است. داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون، مدل‌بندی رگرسیونی و آزمون آماری t مستقل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد که بین سرسختی روان‌شناختی، انگیزش

*. استادیار روان‌شناسی دانشگاه پیام نور گرگان

پیشرفت، کیفیت زندگی همبستگی معنادار مثبت وجود دارد. همچنین بین انگیزش پیشرفت دانشجویان دختر و پسر تفاوت معناداری وجود دارد اما میانگین سرسختی روان‌شناختی و کیفیت زندگی در بین دختر و پسر تفاوت معناداری را نشان نداد.

واژه-کلیدها: سرسختی روان‌شناختی، انگیزش پیشرفت، کیفیت زندگی

Abstract

People are inherently in search of a good life. To do so and to improve their conditions, they have attempted to use the most of their talents and abilities. This research was done to study the relationship between the psychological hardiness, achievement motivation and quality of student's life at Gorgan Azad University in the academic year 2012-2013. The research method used was descriptive and of the correlation type. For the purpose of this research, 368 students out of the total 9000 students were selected as a sample group using the multi-stage cluster sampling method based on Kerjcie and Morgan's table. Data was collected with the use of Ahvaz's psychological hardiness questionnaire, Herman's achievement motivation questionnaire and WHO's quality of life questionnaire and it was analyzed using the regression modeling Pearson's correlation coefficient and the independent t-test. The results demonstrated a significant positive correlation between psychological hardiness, achievement motivation and the quality of life. Also, there was a significant difference noted between male and female student's achievement motivation. But no significant difference was seen in the average psychological hardiness and quality of life between male and female students.

Keywords: psychological hardiness, achievement motivation, quality of life.

Contact information: asemanha@gmail.com

***

مقدمه

افراد به‌طور ذاتی به دنبال زندگی خوب بوده‌اند و در این راستا برای بهبود شرایط خود، سعی کرده‌اند تا از استعدادها و توانمندی‌های خود حداکثر بهره‌برداری را بنمایند. ولی همواره مسأله اصلی این بود که یک زندگی مطلوب و با کیفیت چگونه زندگی است؟ آنچه که امروزه در حوزه رفاه اجتماعی و روان‌درستی اهمیت دارد، اتخاذ دیدگاهی از کیفیت زندگی است که بتواند ابعاد اجتماعی، اقتصادی، روانی و زیستی را پوشش دهد. به‌طوری که هدف اصلی آن، بیشتر بررسی چند بُعدی انسان باشد (ریچاردسون؛ ترجمه غلامی، ۱۳۸۶). اخیراً این مفهوم در معنای وسیع‌تری به کار می‌رود که دارای چهار بُعد جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی (کینگ و هیندز^۱، ۲۰۰۳) است و معطوف به تجارب، اعتقادات، انتظارات و ادراک فرد (تستا و سیمونسون^۲، ۱۹۹۶) و رضایت وی از حیطه‌های مهم زندگی‌اش (زاکی^۳، ۲۰۰۷؛ پارک^۴، ۱۹۹۵) می‌باشد که از طریق تعامل پویای بین فرد و جامعه او تعیین می‌شود (فیلیس^۵، ۲۰۰۶؛ نول^۶، ۲۰۰۴). این تعریف مبتنی بر این نظر است که کیفیت زندگی، درک افراد از موقعیت خود در زندگی از نظر فرهنگ، سیستم ارزشی که در آن زندگی می‌کنند، اهداف، انتظارات، استانداردها و اولویت‌هایشان می‌باشد (سازمان جهانی بهداشت^۷، ۲۰۰۰). یکی از نظام باورهایی که نقش بنیادی در کیفیت زندگی^۸ فرد داشته و تعادل بین ابعاد مختلف آن را به عهده دارد سرسختی است، که به‌عنوان یک ویژگی مثبت نقش مؤثری در سلامت روانی افراد بازی می‌کند. فردی که واجد این ویژگی است قادر به حل کارآمد کشاکش‌ها و تنیدگی‌های بین فردی است و در مواجهه با حوادث از آن به‌عنوان منبع مقاومت و همانند سپری محافظ استفاده می‌کند (کوباسا، ۱۹۷۹). لامبرت^۹ (۲۰۰۷) سرسختی یک ویژگی اکتسابی و یادگرفتنی است. این ویژگی مثبت به‌عنوان یک سازه شخصیتی از تجربیات مفید و متفاوت دوران کودکی نشأت می‌گیرد و به تدریج به‌عنوان یک ویژگی کلی، در رفتارها و احساسات فرد ظاهر می‌شود. به اعتقاد کوباسا و پوکتی (۱۹۸۳) سرسختی روان‌شناختی از سه مؤلفه تعهد، مهارگری و مبارزه‌جویی تشکیل شده است این افراد آماده هرگونه تغییر و کشاکش در زندگی هستند.

دراس و دوگلاس^{۱۰} (۱۹۸۸) عنوان می‌کنند افراد سرسخت احتمالاً الگویی در پیش رو داشته‌اند که آنها را در زمینه تعهد، مهارگری و مبارزه‌جویی سرمشق قرار داده‌اند و این الگوها با پیامدهای مثبت و سالمی روبرو شده‌اند. کوباسا، مدی و پوکتی (۱۹۸۲) معتقدند که احتمالاً تجارب دوران کودکی و تعامل با والدین و اطرافیان می‌تواند منجر به یک شخصیت سرسخت شود. بنابراین از آنجا که سرسختی روان‌شناختی را می‌توان یاد گرفت احتمالاً افراد در مواجهه با وقایع، احساس کارآمدی و مهارگری بر محیط را کسب کرده‌اند (مدی و کوباسا، ۱۹۸۷).

پژوهش‌های مختلف مبین این است که بین سرسختی روان‌شناختی با موفقیت تحصیلی (شیرد و گولبی^{۱۱}، ۲۰۰۷)؛ کاهش فرسودگی شغلی (منزس و همکاران^{۱۲}، ۲۰۰۶)؛ رضایت از زندگی (کرولی و همکاران^{۱۳}، ۲۰۰۳)؛ منبع مهارگری درونی (مک کورمک^{۱۴}، ۲۰۰۰)؛ سازگاری اجتماعی (لی^{۱۵}، ۱۹۹۱)؛ تحمل ناکامی (وایب^{۱۶}، ۱۹۹۱) و کاهش آشفتگی روان‌شناختی (نواک^{۱۷}، ۱۹۸۶) همبستگی مثبت وجود دارد. به عقیده آدلر^{۱۸} سلامت روانی یعنی داشتن هدف نهایی خواهی و تحقق نفس، مهار کردن بر عواطف و احساسات، پذیرفتن اشکالات و کوشیدن در حد توان برای حل آنها است. در واقع سرسختی روان‌شناختی را یک انگیزش و عامل درونی هدایت می‌کند و به همین جهت از ثبات و پایداری زیادی برخوردار می‌باشد. افراد با جستجو در محیط اطراف خود به دنبال یافتن منابعی برای کمک به کاهش تنیدگی در زندگی هستند تا موجب کنار آمدن مؤثر و بهتر آنان با دسترسی موجود شود و با تکیه بر انعطاف پذیری موجود در شخصیت موجب کاهش احساس ترس‌های درونی در موقعیت‌های جدید شوند و می‌توان گفت سرسختی یک ویژگی شخصیتی است که به‌عنوان یک منبع و سپر محافظ عمل می‌کند (کوباسا، ۱۹۷۹). اینکه چرا بعضی از افراد از سایرین از لحاظ روان‌شناختی سرسخت‌ترند یکی از زمینه‌های انگیزش به شمار می‌آید. مفهوم انگیزش وضعیت درونی است که ارگانیزم را به سوی رفتار معین سوق می‌دهد (گرامن^{۱۹}، ۱۹۶۹ به نقل از خداپناهی، ۱۳۹۰؛ اش^{۲۰}، ۱۹۳۵) و براساس آن اراده و رفتار فرد شکل می‌گیرد (آلپورت^{۲۱}، ۱۹۷۰؛ به نقل از خداپناهی، ۱۳۹۰).

مک کلند و بارنهام^{۲۲} (۱۹۷۶) بیان می‌کنند افراد از نظر انگیزشی در سه گروه جای می‌گیرند، گروه اول: شامل افرادی است که نوعی انگیزه پیشرفت از خود نشان می‌دهند. گروه

بررسی رابطه بین سرسختی روان‌شناختی با انگیزش پیشرفت و کیفیت زندگی دانشگاه

دوم: غالباً تحت تأثیر انگیزش منفی گریز از شکست هستند. گروه سوم: خواهان موفقیت نام گرفته‌اند و تلاش برای موفقیت یا انگیزه پیشرفت، از خصوصیات این گروه است. در نظریه‌های یادگیری اجتماعی^{۲۳} انگیزش ترکیبی از روی آوردهای رفتاری و شناختی است. و آن هم به تأثیر پیامدهای رفتار که مورد نظر رفتارگرایان است و هم به علاقه شناخت‌گرایان در مورد تأثیر باورهای فردی توجه می‌شود. از نظر اتکینسون^{۲۴} رفتار به‌سوی پیشرفت ناشی از تعارضی است که بین گرایش نزدیکی و دوری به‌وجود می‌آید. در هر رفتار موثر احتمال موفقیت و شکست وجود دارد بنابراین انگیزه پیشرفت نتیجه تعارض هیجانی امید به موفقیت و ترس از شکست تلقی می‌گردد (خدانهای، ۱۳۹۰). با توجه به اینکه سرسختی روان‌شناختی و کیفیت زندگی از عوامل مهم در سلامت روانی محسوب می‌گردد، و با عنایت به اینکه انگیزش پیشرفت دانشجویان یکی از اهداف نظام آموزشی است، بررسی رابطه سرسختی روان‌شناختی با انگیزش پیشرفت و کیفیت زندگی دانشجویان در این زمینه ضروری به نظر می‌رسد.

روش

پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بوده است. جامعه آماری این پژوهش، کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی گرگان در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ بودند که در راستای هدف پژوهش ۳۶۸ دانشجو به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. به این ترتیب که ابتدا از بین ۵ دانشکده، ۳ دانشکده به صورت تصادفی انتخاب شدند، در هر یک از دانشکده‌ها ۴ کلاس و در مجموع ۱۲ کلاس به‌عنوان نمونه تحقیق انتخاب شدند.

ابزار سنجش:

۱. پرسشنامه سرسختی روان‌شناختی /هواز، توسط کیامرثی و نجاریان (۱۳۷۷) ساخت و قابلیت اعتماد یافته است. این پرسش‌نامه یک مقیاس خودگزارشی مداد- کاغذی است که دارای ۲۷ ماده می‌باشد. آزمودنی‌ها به یکی از چهار گزینه «هرگز» «به ندرت» «گاهی اوقات» و «بیشتر اوقات» پاسخ می‌دهند. برای محاسبه قابلیت اعتماد این پرسش‌نامه از دو روش بازآزمایی

بررسی رابطه بین سرسختی روان‌شناختی با انگیزش پیشرفت و کیفیت زندگی دانشگاه

و همسانی درونی استفاده شده است. ضرایب قابلیت اعتماد بازآزمایی به دست آمده بین نمره‌های آزمودنی‌ها در دو نوبت (آزمون - بازآزمون) برای کل آزمودنی‌ها برابر با ۰/۸۴ برای آزمودنی‌های مؤنث برابر با ۰/۸۵ و برای آزمودنی‌های مذکر برابر با ۰/۸۴ می‌باشد. همچنین ضرایب آلفای کرونباخ برای کل آزمودنی‌ها برابر با ۰/۷۶، برای آزمودنی‌های مؤنث برابر با ۰/۷۴ و برای آزمودنی‌های مذکر برابر با ۰/۷۶ گزارش شده است.

۲. پرسشنامه انگیزش پیشرفت، توسط هرمنس (۱۹۷۰) ساخته شده است که شامل ۲۹ سؤال چهار گزینه‌ای است. در ایران توسط دارابی (۱۳۸۶) قابلیت اعتماد یافته است. برای برآورد درستی آزمایی آزمون، روش درستی آزمایی محتوا را به کار گرفت که بنیان آن بر پژوهش‌های پیشین درباره انگیزش پیشرفت بود. او همچنین ضریب همبستگی دو تا از پرسش‌ها را با رفتارهای پیشرفت‌گرا برآورد کرد که نشان‌دهنده درستی آزمایی بالای آزمون ($r = 0/88$) بود. برای برآورد قابلیت اعتماد نیز دو روش آلفای کرونباخ و بازآزمایی پس از گذشت سه هفته به کار گرفته شد که قابلیت اعتماد به ترتیب ۰/۸۲ و ۰/۸۵ به دست آمد. قابلیت اعتماد ابزار در پژوهش حاضر از طریق آلفای کرونباخ، ۰/۶۱ برآورد شد و سؤال‌ها نیز از همسانی درونی بالایی برخوردار بودند که بیانگر درستی آزمایی پرسشنامه می‌باشد.

۳. فرم کوتاه پرسشنامه کیفیت زندگی سازمان جهانی بهداشت ($WHO - QoL - BREF$) شامل ۲۶ سؤال است که آزمودنی باید در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای به هر سؤال پاسخ دهد. در ایران نصیری و رضویه (۱۳۸۵) به فارسی ترجمه و درستی آزمایی آن را گزارش کرده‌اند. ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۴ نشان‌دهنده همسانی درونی مطلوب آن است. در مورد قابلیت اعتماد مقیاس، در نتایج گزارش شده توسط گروه سازندگان مقیاس کیفیت زندگی سازمان بهداشت جهانی که در ۱۵ مرکز بین‌المللی این سازمان صورت گرفته، ضریب آلفای کرونباخ بین ۰/۷۳ تا ۰/۸۹ برای خرده‌مقیاس‌های چهارگانه و کل مقیاس گزارش شده است (نصیری و رضویه، ۱۳۸۵). در ایران نیز نصیری (۱۳۸۵) برای بررسی قابلیت اعتماد مقیاس از سه روش بازآزمایی (با فاصله سه هفته‌ای)، تنصیفی و آلفای کرونباخ ۰/۸۴ استفاده کرد. هر سه مورد بیانگر مطلوب بودن قابلیت اعتماد مقیاس بوده است.

داده‌ها و یافته‌ها

بین سرسختی روان‌شناختی و انگیزش پیشرفت دانشجویان رابطه وجود دارد. طبق یافته‌های جدول شماره (۱) ضریب همبستگی محاسبه شده در سطح اطمینان ۹۹٪، ($r_p = 0.389$) می‌باشد.

جدول ۱: بررسی ارتباط بین سرسختی روان‌شناختی و انگیزش پیشرفت دانشجویان

متغیرها	ضریب همبستگی	درجه معنی‌داری	حجم نمونه
سرسختی انگیزش پیشرفت	۰.۳۸۹**	۰.۰۰۰	۳۶۸

میزان همبستگی ۰.۳۸۹ می‌باشد که این رابطه در سطح ۰.۰۱ معنادار می‌باشد. بنابراین بین سرسختی و انگیزش پیشرفت دانشجویان رابطه وجود دارد.

بر اساس یافته دیگر این پژوهش بین سرسختی روان‌شناختی و کیفیت زندگی دانشجویان رابطه وجود دارد. طبق یافته‌های جدول شماره (۲) ضریب همبستگی محاسبه شده در سطح اطمینان ۹۹٪، ($r_p = 0.623$) می‌باشد. و این بدان معناست که هر چه سرسختی دانشجویان بیشتر باشد، به همان نسبت میزان کیفیت زندگی آنها بیشتر می‌شود و برعکس.

جدول ۲: بررسی ارتباط بین سرسختی و کیفیت زندگی دانشجویان

متغیرها	ضریب همبستگی	درجه معنی‌داری	حجم نمونه
سرسختی کیفیت زندگی	۰.۶۲۳**	۰.۰۰۰	۳۶۸

بر اساس نتایج دیگر این پژوهش، بین انگیزش پیشرفت و کیفیت زندگی دانشجویان رابطه وجود دارد. طبق یافته‌های جدول شماره (۳) ضریب همبستگی محاسبه شده در سطح اطمینان ۹۹٪، ($r_p = 0.365$) می‌باشد و این بدان معناست که هر چه انگیزش پیشرفت دانشجویان بیشتر باشد، به همان نسبت میزان کیفیت زندگی آنها بیشتر می‌شود و برعکس.

بررسی رابطه بین سرسختی روان‌شناختی با انگیزش پیشرفت و کیفیت زندگی دانشگاه

جدول ۳: بررسی ارتباط بین انگیزش پیشرفت و کیفیت زندگی دانشجویان

متغیرها	ضریب همبستگی	درجه معنی‌داری	حجم نمونه
انگیزش پیشرفت کیفیت زندگی	۰.۳۶۵**	۰.۰۰۰	۳۶۸

همچنین نتایج جداول شماره (۴ و ۵) پس از استفاده از آزمون نرمالیت کلموگروف-اسمیرنوف که با ارائه سطح معنی‌داری به میزان ۰/۶۷۴ به نرمال بودن داده‌های کیفیت زندگی اشاره دارد مدل رگرسیونی بین انگیزش پیشرفت و کیفیت زندگی و مدل رگرسیونی بین سرسختی و کیفیت زندگی را به فرم یک معادله ریاضی استاندارد شده به شرح زیر نشان می‌دهد:

$$Y = 0.623 X \quad \text{و} \quad Y = 0.365 Z$$

که در آن Y متغیر کیفیت زندگی و X عامل سرسختی و Z عامل انگیزش پیشرفت می‌باشد. همچنین ضریب تعیین مدل برای عامل سرسختی حدود ۳۸ درصد و برای عامل انگیزش پیشرفت حدود ۱۳ درصد به دست آمده است.

جدول ۴: مدل رگرسیونی بین سرسختی و کیفیت زندگی دانشجویان

مدل رگرسیونی	آماره فیشر F	سطح معنی‌داری	(ضریب تعیین)	ضرایب مدل رگرسیونی		
				عدد ثابت	شیب	سرسختی
کیفیت زندگی	۱۲/۳۲	۰/۰۰۰	۰/۳۸۸	۱۹/۸۵۲	۰/۸۶	۰/۶۲۳
				سطح معنی‌داری		
				۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

جدول ۵: مدل رگرسیونی بین انگیزش پیشرفت و کیفیت زندگی دانشجویان

مدل رگرسیونی	آماره فیشر F	سطح معنی‌داری	(ضریب تعیین)	ضرایب مدل رگرسیونی		
				عدد ثابت	شیب	انگیزه پیشرفت
کیفیت زندگی	۸/۰۲۵	۰/۰۰۹	۰/۱۳۳	۵/۳۶۷	۰/۷۴	۰/۳۶۵
				سطح معنی‌داری		
				۰/۰۰۰	۰/۰۰۹	۰/۰۰۹

بررسی رابطه بین سرسختی روان‌شناختی با انگیزش پیشرفت و کیفیت زندگی دانشگاه

همچنین نتایج جدول شماره (۶) نشان می‌دهد که براساس آماره لون (F) واریانس بین دو گروه برابر است و طبق آماره T و سطح معنی‌داری محاسبه شده در در میزان سرسختی دو گروه تفاوت معناداری وجود ندارد که فاصله اطمینان ۹۵٪ ارائه شده بیانگر همین امر است.

جدول ۶: آزمون t جهت مقایسه میزان سرسختی در دو جنس زن و مرد

صفت مقایسه	فرضیه برابری واریانس	تست هم واریانس		آزمون مقایسه نمونه‌های مستقل			
		آماره F	Sig.	آماره T	درجه آزادی	فاصله اطمینان ۹۵٪	
						حد بالا	حد پایین
سرسختی	مساوی			-۱/۶۲	۳۴۸	۳/۹۱۲	-۰/۳۲۹
	نامساوی	۱/۳۴	۰/۲۴۶	-۱/۷۱۵	۳۱۴/۲۰۹	۲/۳۶۶	-۰/۱۲۵

همچنین بر اساس یافته دیگر از این پژوهش انگیزش پیشرفت دانشجویان دختر و پسر متفاوت نیست. براساس آماره لون (F) واریانس بین دو گروه برابر است و طبق آماره T و سطح معنی‌داری محاسبه شده، در میزان انگیزه پیشرفت گروه‌ها تفاوت معناداری وجود ندارد که فاصله اطمینان ۹۵٪ ارائه شده بیانگر همین امر است.

جدول ۷: آزمون t جهت مقایسه میزان انگیزش پیشرفت در دو جنس زن و مرد

صفت مقایسه	فرضیه برابری واریانس	تست هم واریانس		آزمون مقایسه نمونه‌های مستقل			
		آماره F	Sig.	آماره T	درجه آزادی	فاصله اطمینان ۹۵٪	
						حد بالا	حد پایین
انگیزه پیشرفت	مساوی			۱/۷۷۴	۳۴۸	۲/۵۱۶	-۰/۱۴۲
	نامساوی	۲/۱۷	۰/۳۵۱	۱/۷۷۳	۲۷۰/۲۱۰	۲/۳۲۵	-۰/۱۳۸

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که بین کیفیت زندگی دانشجویان دختر و پسر تفاوتی وجود ندارد چرا که طبق یافته‌های جدول شماره (۸) و سطح معنی‌داری محاسبه شده براساس آماره لون (F) باز هم واریانس دو گروه برابر است و آماره T و سطح معنی‌داری آن نیز عدم تفاوت در کیفیت زندگی این دو گروه را بیان می‌کند.

جدول ۸: آزمون t جهت مقایسه کیفیت زندگی در دو جنس زن و مرد

آزمون مقایسه نمونه‌های مستقل				تست هم‌وابستگی		فرضیه برابری وابستگی	صفت مقایسه
فاصله اطمینان ۹۵٪		Sig.	درجه آزادی	آماره T	Sig.		
حد بالا	حد پایین						
-۱/۳۷۲	۲/۷۶۳	۰/۵۷۷	۳۴۸	-۰/۵۵۷			کیفیت زندگی
-۱/۴۲۱	۲/۶۸۳	۰/۵۶۴	۳۰۲/۰۹۷	-۰/۵۷۸	۰/۴۳۶	۳/۲۴۵	

بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی این پژوهش بررسی رابطه سرسختی روان‌شناختی با انگیزش پیشرفت و کیفیت زندگی دانشجویان بود که نتایج به دست آمده نشان داد که هر چه سرسختی دانشجویان بیشتر باشد، به همان نسبت عملکرد تحصیلی و انگیزه آنها در پیشرفت کردن بیشتر می‌شود و برعکس. در تبیین یافته به دست آمده می‌توان اذعان نمود که سرسختی روان‌شناختی از انسان، فردی کارآمد می‌سازد که می‌تواند در بحرانی‌ترین شرایط دست به کنار آمدن معقولانه بزند و برای رسیدن به هدف از هیچ کوششی دریغ نمی‌کند و شرایط را مطابق با میل خود مهارگری می‌کند. دانشجویان با ویژگی سرسختی بالا برای پیشرفت در زمینه تحصیلی خود بر موانع غلبه کرده و با دیگران رقابت می‌کنند و انگیزه‌ای قوی برای تلاش و تغییر شرایط فعلی خود دارند. رسیدن به موفقیت باعث ایجاد افکاری مثبت در دانشجویان نسبت به توانایی‌ها و استعدادها می‌شود. نتیجه تحقیق حاضر با یافته‌های غفوری و رنوس فادرانی (۱۳۸۷)، حسین‌پور و همکاران (۱۳۸۶)، برخوردار و همکاران (۱۳۸۸) همخوان است. با توجه به نتایج بدست آمده از این تحقیق هر چه سرسختی دانشجویان بیشتر باشد، به همان نسبت میزان کیفیت زندگی آنها بیشتر می‌شود و برعکس. سرسختی روان‌شناختی به‌عنوان منبع مقاومت در برابر وقایع تشنگر زندگی عمل می‌کند. همچنین عوامل مختلفی از قبیل سلامت جسمی و روانی، ویژگی‌های شخصیتی و فاکتورهای جمعیت شناختی شامل جنسیت، گروه سنی، ازدواج، موقعیت

بررسی رابطه بین سرسختی روان‌شناختی با انگیزش پیشرفت و کیفیت زندگی دانشگاه

اقتصادی- اجتماعی و فرهنگ می‌توانند بر میزان رضایت و شادکامی افراد از زندگی‌شان تأثیرگذار باشند (ونهوون^{۲۵}، ۱۹۹۶). سرسختی، به‌عنوان یک ویژگی شخصیتی می‌تواند بر میزان رضایت دانشجویان از کیفیت زندگی تأثیر مثبت بگذارد و در برابر وقایع و مشکلات تنشگر همانند سپر محافظ عمل می‌کند. یافته‌های پژوهشی کرولی و همکاران (۲۰۰۳) نیز حاکی از ارتباط سخت‌رویی با راهبردهای سازگاری و رضایت از زندگی می‌باشد. نتیجه تحقیق حاضر با یافته‌های مک کورمک (۲۰۰۰)، شیرد و گولبی (۲۰۰۷)، کرولی و همکاران (۲۰۰۳) همخوان است. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که هر چه انگیزش پیشرفت دانشجویان در عملکرد تحصیلی بیشتر باشد، به همان نسبت سطح کیفیت زندگی آنها بیشتر می‌شود و برعکس. افراد دارای سطح انگیزش پیشرفت بالا برای حل مشکلات در زندگی و رسیدن به موفقیت بسیار کوشا هستند. این افراد حتی پس از آن که شکست می‌خورند دست از تلاش بر نمی‌دارند و تا رسیدن به موفقیت به کوشش ادامه می‌دهند. در این رابطه پژوهشی یافت نشد؛ بنابراین بهتر است نتایج این پژوهش با احتیاط مورد استفاده قرار گیرد و برای تعمیم نتایج به کل جامعه دانشجویان پژوهش‌های گسترده‌تر و متنوع‌تری اجرا گردد. همچنین نتایج پژوهش حاضر تفاوت سرسختی روان‌شناختی بین دانشجویان دختر و پسر را تأیید نمی‌کند. با توجه به شرایط فعلی جامعه که فرصت‌های یکسانی را در اختیار دو جنس گذاشته است و نسبت به دهه‌های گذشته که برای دختران محدودیت‌هایی را قائل می‌شدند و ورود به عرصه را برای آنان سخت‌تر می‌کردند امروزه تبعیض دختران و پسران در بروز استعدادها و اجتماعی رو به کاهش است و دختران با برعهده گرفتن وظایف و نقش‌های گوناگون نه تنها در ادامه دادن تحصیلات بلکه در تمامی عرصه‌های اجتماعی ایفای نقش کرده و به پیشرفت‌هایی نائل شده‌اند. همچنین یافته‌ها نشان داد بین کیفیت زندگی دانشجویان دختر و پسر تفاوت معناداری وجود ندارد. کیفیت زندگی شامل ابعاد مختلف از جمله جسمی، روانی، هیجانی، اقتصادی، مطلوبیت اجتماعی، شادکامی، دستیابی به اهداف شخصی و رضایت از زندگی می‌باشد. نتیجه تحقیق حاضر با یافته‌های سعدآبادی و خیرالدین (۱۳۹۰) همخوانی دارد اما با یافته‌های سلمان یزدی و

بررسی رابطه بین سرسختی روان‌شناختی با انگیزش پیشرفت و کیفیت زندگی دانشگاه

همکاران (۱۳۸۵) همخوانی ندارد. احتمالاً علت این تناقض به متفاوت بودن موقعیت جغرافیایی، سطح سواد و عوامل فرهنگی، اجتماعی، محیطی بر می‌گردد که در پژوهش لحاظ نگردید. با توجه به نتایج این تحقیق، پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های دیگر از روش مصاحبه در کنار پرسشنامه بهره گرفته شود تا صحت داده‌ها بالا رود. همچنین ارتباط مؤلفه سرسختی را با سایر متغیرهای روان‌شناختی سنجیده شود.

پی‌نوشت‌ها:

1- King, C.R., & Hinds, P.S.	2- Testa, M.A.
3- Zaki, M.A.	4- Par, Wη
5- Phillips, D.	6- Noll, H.
7- World Health Organization (WHO)	8- Quality of lif
9- Lambert, C.E.	10- Druss, R.G. & Douglas, C.J.
11- Sheard, M. & Golby, J.	12- Menzes, I.
13- Crowley, B.J.	14- Mc Cormack, B.
15- Lee, E.N.	16- WiEBE, D.J.
17- Nowak, K.M.	18- Adler, A.
19- Grauman	20- Ach, N.
21- Allport	22- McClelland, D. C. & Burnham, D.
23- Social learning	24- Atkinson
25- Veenhoven, R.	

منابع و مأخذ فارسی:

حسین‌پور، محمد. عنایتی، میرصلاح‌الدین. برخوردار، معصومه؛ جلال منش، شمس‌الملوک؛ محمودی، محمود. (۱۳۸۸). اثربخشی آموزش مهارت‌های مثبت‌اندیشی به شیوه گروهی بر انگیزه پیشرفت عزت‌نفس و شادکامی دانش‌آموزان پسر پایه اول دبیرستان شهر جیرفت. فصلنامه علمی پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت، ۵، ۱۴۴-۱۳۱.

بررسی رابطه بین سرسختی روان‌شناختی با انگیزش پیشرفت و کیفیت زندگی دانشگاه

کریمی، آیت‌الله؛ بهنیا، غلام‌رضا؛ نصیری، ماریا. (۱۳۸۶). رابطه سرسختی روان‌شناختی و انگیزه پیشرفت با فرسودگی شغلی کارکنان منطقه دانشگاه آزاد اسلامی. *مجله دانش پژوه در روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)*، ۳۱، ۱۰۱-۱۱۴.

خداپناهی، محمد کریم. (۱۳۹۰). *انگیزش و هیجان*. تهران: سمت. چاپ سیزدهم.

ریچاردسون، شریل. (۱۳۸۶). *بازسازی زندگی*. (ترجمه هایده غلامی). تهران: طلایه. (تاریخ انتشار به زبان اصلی ندارد).

سعدآبادی، منیژه؛ خیرالدین، جلیل. (۱۳۹۰). مقایسه کیفیت زندگی و روش‌های مقابله در افراد دیابتی و غیر دیابتی. *مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی*، ۵(۲۰): ۵۸۱-۵۹۲.

سلمان‌یزدی، ناهید؛ قاسمی، ایران؛ سلحشوریان فرد، آسیه؛ حقانی، حمید. (۱۳۸۵). بررسی مقایسه‌ای کیفیت زندگی دختران و پسران. *نشریه پرستاری قلب و عروق*، ۱(۱): ۲۴-۲۹.

غفوری ورنوسفادرانی، محمدرضا. کمالی، مهدی. نوری، ابوالقاسم. (۱۳۸۷). رابطه انگیزه پیشرفت و سرسختی روان‌شناختی با هیجان‌خواهی و مسئولیت‌پذیری. *مجله دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*، ۳۵ و ۳۶: ۱۶۵-۱۸۸.

منابع و مآخذ خارجی:

- Ach, N. (1935). *Analyse des Willens* [Analysis of volitions]. Berlin: Urban & Schwarzenberg.
- Bonomi, A.E., Patrick, D.L., Busjnell, D.M., & Martin, M. (2000). *Validation of the united states version of the world health organization quality of life (WHOQOL) instrument*. *Clin epidemiol*, 53, 19-23.
- Crowley, B.J., Hayslip, J.R., & Hobby, J., (2003). Psychological Hardiness and Adjustment to Life Events in Adulthood, *Journal of Adult Development*, 10(4): 257-273.
- Druss, R.G., & Douglas, C.J. (1988). Adaptive responses to illness and disability: Healthy denial. *General Hospital Psychiatry*, 10, 163-168.
- Lambert, C.E. & Lambert, V.A. (2007). Hardiness: Its development and relevance to nursing image: *Journal of Nursing Scholarship*, 19(2), 92-95.

- Lee, E.N. (1991). The relationship between hardiness and psychological adjustment of persons with colostomies. *Anho- Hakhie- Chi*, 21, 218-229.
- King, C.R., & Hinds, P.S. (2003). Quality of life from nursing on patient perspective, *Jones and Bartlett publishers*.
- Kobasa, S.C. (1979). Stressful events, Personality, and health : An Inquiry in to hardiness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37,1-11.
- Kobasa, S.C., Maddi, S.R., & Puccetti, M.C. (1982). personality and exercise as buffers in the stress-illness relationship. *Journal of Behavioral Medicine*. 5, 391-404.
- Kobasa, S.C., & Pucctti, M.C. (1983). *Personality and Social psychology*, 45, 839-850.
- Menzes, I., Fernandez C., Hernandez C., contadorc .(2006). *Resiliehce and the burnot-engagmentmodlein frontal caregiver of the elderly psychotheme*, 18, 67-91.
- McClelland, D. C., & Burnham, D. (1976). Power is the great motivator. *Harvard Business Review*, 25,159-166.
- Mc Cormack, B. (2000). Hardiness and locus of control. *J Personality*; 60, 89-99.
- Nowak, K.M.(1986). Type A, hardiness, and psychological distress. *Journal of Behavioral Medicine*, 9, 537-548.
- Noll, H. (2004), Social indicators and indicator dystems: tools for social monitoring and reporting, presented in OECD World forum “statistics, knowledge and policy”, Palermo, 10-13 November.
- Park, Williston. (1995). Measuring quality of life. Department of Psychology and Social Sciences, Rush-Presbyterian -St. Luke's Medical Center, Chicago, Illinois, USA.
- Phillips, D. (2006). *Quality of life, concept, policy and practice*, London, Routledge.
- Sheard, M., & Golby, J., (2007). Hardiness and Undergraduate Academic Study: The Moderating Role of Commitment, *Journal of Personality and Individual Differences*, 43(35): 579-588.
- Testa, M.A. & Simonson, D.C. (1996). Assessment of Quality of life Outcomes, *New England Journal of Medicine*, 334, 835 - 840.
- Veenhoven, R. (1996). *The Study of Life Satisfaction*, In: Saris, W.E., Veenhoven, R., Scherpenzeel, A.C. & Bunting, B., (eds) A Comparative Study of Sathsfaction with Life in Europe. Eotvots University Press, pp.11-48.

WiEBe, D.J. (1991). Hardiness and stress moderation: As test of proposed mechanisms. *Journal of personality and social psychology*, 60, 89-99.

Zaki, M.A. (2007). Quality of life and its relation with self-esteem among male and female students of Isfahan University. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 4, 416-419.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی